

Beleidskader Duurzaamheid

Integraal duurzaamheidsbeleid gemeente Gooise Meren

Met doorkijk naar 2050

Versie 2.4

Datum: 22-10-2024

Voorwoord

Sinds de start van de gemeente Gooise Meren in 2016 heeft 'duurzaamheid' op de agenda gestaan. Maar het was nog zoeken naar onze rol als gemeente. Wat kunnen en moeten wij doen als gemeente en hóe doen we dat? Duurzaamheid was een containerbegrip voor tal van doelen: op het gebied van energiebesparing en het isoleren van huizen tot vergroening in buurten of het scheiden van afval. Het begrip biodiversiteit was voor de toenmalige gemeenteraad nog nieuw en het belang ervan werd door velen nog niet begrepen. Hoezo moesten we dat versterken? We zijn toch al een groene gemeente?

Inmiddels zijn we acht jaar verder en er is veel veranderd. Het besef dat verduurzaming op tal van terreinen noodzakelijk is om onze wereld leefbaar te houden en toekomstbestendig te maken is inmiddels doorgedrongen tot in de haarvaten van onze gemeentelijke organisatie en gemeentelijk bestuur. 'Duurzaamheid' is nog steeds een containerbegrip, maar concreet hebben zich ondertussen diverse eigenstandige beleidsterreinen ontwikkeld met eigen vraagstukken, doelstellingen, expertise en agenda.

Dit document beschrijft onze inzet op deze beleidsterreinen: biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire samenleving voedseltransitie en mobiliteit. Belangrijke beleidsterreinen die laten zien op welke wijze Gooise Meren, naar eigen vermogen, een bijdrage levert aan de landelijke klimaatdoelstellingen om in 2050 volledig duurzaam, klimaatneutraal en circulair te zijn.

Met het uitwaaiëren van duurzaamheid qua beleidsvorming en uitvoering zijn we in de fase gekomen dat er behoefte is aan overzicht en inzicht. We hebben niet de mensen en middelen om alles te doen wat we zouden willen. Hoe kunnen we keuzes maken als het gaat om verduurzaming? Het voorliggende beleidskader Duurzaamheid is hiervoor bedoeld. Een belangrijke mijlpaal als het om onze inzet voor een duurzaam, leefbaar en toekomstgericht Gooise Meren gaat. In een tijd waarin de impact van onze keuzes op onze leefomgeving steeds zichtbaarder wordt, is het van cruciaal belang dat wij als gemeente weten en laten zien waar onze focus ligt voor de komende jaren.

Naast het goede voorbeeld geven is verbinding- en samenwerking met onze inwoners en partners cruciaal. Want als gemeente zijn we niet op eigen kracht gekomen waar we zijn. Zonder de initiatieven en inspanningen van onze inwoners – onder andere via Samen Sneller Duurzaam – en die van onze maatschappelijke partners, hadden we geen voortgang kunnen boeken. Alleen samen realiseren wij een duurzaam, leefbaar en toekomstgericht Gooise Meren. We hebben elkaar hard nodig. Alleen samen kunnen we onze doelen bereiken en een blijvende positieve impact maken.

Barbara Boudewijnse
wethouder

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
Beleidskader	6
Waarom deze zes?	6
Totstandkoming van dit beleidskader	6
1.2 Mijlpalen	7
2 Context	8
2.1 Trends en ontwikkelingen	8
2.1.1 Omgevingswet	8
2.1.2 Afwegingskader Duurzaamheid als leidraad	9
2.1.3 SDG's: focus op het fysiek domein	10
2.1.4 Van landelijk duurzaamheidsbeleid naar lokaal beleid	11
3 Visie op duurzaamheidsbeleid	14
3.1 Onze visie	14
3.2 Zes beleidsterreinen duurzaamheid nader toegelicht	15
Het fundament en dwarsverbanden	15
De integrale benadering tussen de pijlers	16
3.3 Pijlers duurzaamheidsbeleid	16
3.3.1 Doelstellingen per pijler	17
3.4 We doen het samen: communicatie en participatie	23
Samenhangende boodschap	23
Rol van de gemeente	23
Communicatiedoelen	23
3.5 Duurzame Ontwikkelingsdoelen en de beleidsterreinen	24
3.6 Beleid- en uitvoeringsprogramma's	26
4 Financiën	27
4.1 Financiële afhankelijkheden	27
4.2 Formatie en middelen	27
4.3 Conclusies en vervolg	28
5 Monitoring en evaluatie	29
5.1 Maatschappelijk effect duurzaamheid meten	29
Opstellen van actuele beleidsplannen en uitvoeringsprogramma's	29
Kiezen van passende indicatoren binnen elk beleidsterrein	30
Monitoren en evalueren binnen de beleidsterreinen	30

Benoemen van een of meerdere overkoepelende effectindicatoren	30
Afstemming met de raad	31
Bijlage 1	32
Bijlage 2	34
Sustainable Development Goals	34
Bijlage 3	38

Bijlagen

1. Links naar landelijke beleidsdocumenten
2. Sustainable Development Goals
3. Overzicht van links naar landelijke beleidsdocumenten en beleidsdocumenten Gooise Meren

1 Inleiding

Gooise Meren onderschrijft de landelijke klimaatdoelstellingen om in 2050 volledig duurzaam, klimaatneutraal en circulair te zijn. Deze doelen voor een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving zijn van ons allemaal. Als gemeente hebben wij onze eigen rol in het bereiken van de doelen en zetten we maximaal in om de klimaatdoelen te halen. Ook stimuleren en faciliteren we als gemeente de initiatieven die hiervoor vanuit de samenleving komen. Daarom werken we samen met onze inwoners aan de duurzame opgaven. Zo zetten we ons samen met inwoners en ondernemers in voor klimaatadaptatie, werken we aan het vergroten van de biodiversiteit in onze gemeente, en zorgen we ervoor dat we straks onze woningen duurzaam kunnen gaan verwarmen. Daarbij zetten we in op slimme samenwerkingen en een integrale benadering, want de verwevenheid tussen de opgaven is groot.

1.1 Aanleiding

Er gebeurt veel in onze gemeente op het gebied van duurzaamheid. Om hier overzicht en samenhang in aan te brengen, brengen we de verschillende delen waarmee we werken aan duurzaamheid samen in dit document. Dit integraal beleidskader Duurzaamheid helpt ons de komende tijd om waar nodig te kunnen prioriteren, de uitvoering te structureren en de voortgang te monitoren.

Parijs 2015

Wereldwijd hebben we te maken met klimaatverandering. Om het klimaatprobleem aan te pakken zijn op zowel internationaal als nationaal niveau duurzaamheidsdoelen overeengekomen. Zo heeft de Europese Unie mede namens Nederland in 2016 het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. Doel van het akkoord is om de opwarming van de aarde te beperken tot onder 2 graden Celsius. Het Nederlandse klimaatakkoord vormt de Nederlandse invulling van het Klimaatakkoord van Parijs. Dit akkoord vormt de basis voor onze inzet om naar vermogen bij te dragen aan de landelijke klimaatdoelen om in 2050 volledig duurzaam, klimaatneutraal en circulair te zijn.

Met dit document en de bijlagen gaan we in op:

- De trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op ons duurzaamheidsbeleid en welke landelijke- en eigen beleidsdocumenten daarbij een rol spelen;
- De doelen die we nastreven binnen de verschillende beleidsterreinen (pijlers¹) en wat de status van deze doelen is: zijn het door onszelf gekozen doelen en/of komen ze voort uit bijvoorbeeld landelijke afspraken;
- Ons bestaand en aanstaand beleid op het gebied van duurzaamheid (binnen de pijlers);
- De stand van zaken met betrekking tot formatie en middelen en geven we een doorkijkje hoe we tegen monitoring en evaluatie aankijken.

¹ Waar pijler staat kan ook beleidsterrein gelezen worden.

Beleidskader

Het beleidskader Duurzaamheid beschrijft zes beleidsterreinen met bijbehorende doelen voor een duurzaam, leefbaar en toekomstgericht Gooise Meren. Met dit beleidskader komen we de afspraak uit ons College-uitvoeringsprogramma 2023-2026 na, om de activiteiten op het gebied van duurzaamheid te kunnen prioriteren, te kijken naar de activiteiten die het hoogste klimaat- en milieurendement hebben, en een overzicht te maken van opgaven waar we aan werken, zoals energiebesparing bij huishoudens en bedrijven.

Om hier uitvoering aan te kunnen geven onderscheiden we in dit integrale duurzaamheidsbeleid zes belangrijke beleidsterreinen die bijdragen aan duurzaamheid in Gooise Meren (verderop ook wel pijlers genoemd), namelijk:

- Biodiversiteit
- Energietransitie
- Klimaatadaptatie
- Circulaire samenleving
- Voedseltransitie
- Mobiliteit

De zes beleidsterreinen worden in de volgende hoofdstukken verder toegelicht.

Waarom deze zes?

De keuze voor bovenstaande beleidsterreinen is onder andere ingegeven door wettelijke taken die op ons afkomen vanuit het Rijk. Onze inzet voor de energietransitie als het bijvoorbeeld om energie besparen en het opwekken van duurzame energie gaat is hier een goed voorbeeld van. Ook de opgaaf om de openbare ruimte adaptief in te richten aan de veranderende wateromstandigheden is een voorbeeld van een wettelijke verplichting. De inzet op circulariteit en voedsel daarentegen volgt uit enerzijds Europees en nationaal beleid (zonder dat er al een strikte wettelijke verplichting is) en anderzijds uit initiatieven uit onze lokale samenleving. Bij het thema circulariteit speelt ook mee dat vanuit Europa verdere wet- en regelgeving verwacht wordt die ook onze lokale ondernemers zal gaan raken. De beleidsterreinen Mobiliteit en Biodiversiteit kennen al vastgesteld beleid.

Als we kijken naar de inzet van andere gemeenten op duurzaamheid zien we dat de keus voor de bovenstaande beleidsterreinen niet afwijkend is. Daarbij valt op dat het thema voedsel bij gemeenten in opmars is. Dat komt mede door de toenemende aandacht bij gemeenten voor het belang van een gezonde leefomgeving. Verder valt op dat beleid met betrekking tot duurzaamheid en industrie vooral bij grote gemeenten of gemeenten met veel (zware) industrie een plek krijgt.

Totstandkoming van dit beleidskader

Voor de totstandkoming van dit beleidskader duurzaamheid is een uitgebreide analyse gedaan van relevante beleidsdocumenten, landelijke en regionale ontwikkelingen, projecten

et cetera, die bijdragen aan duurzaamheid binnen de gemeente.² Ook zijn de gemeentelijke adviseurs die werken aan de verschillende beleidsterreinen die bijdragen aan duurzaamheid geraadpleegd. De input uit de sessies is meegenomen bij het opstellen van dit integrale beleidskader. De gemeenteraad is tussentijds geïnformeerd over de ontwikkeling van het duurzaamheidsbeleid middels een raadsmededeling³ uit juni 2024 en een thema-uur op 2 oktober 2024. Ook de input van een parallel traject met de gemeenteraad over het opstellen van indicatoren, zoals besproken tijdens de expertsessie op 27 maart 2024, is meegenomen.

1.2 Mijlpalen

De gemeente werkt al langer aan duurzaamheid om bij te dragen aan de landelijke doelstellingen. Zo mogen we ons sinds 2015 Fairtrade Gemeente noemen. Werken we in onze eigen organisatie aan de verduurzaming van onze gebouwen, zetten we in op een emissieloos wagenpark en hebben we stevige ambitie als het om circulair inkopen gaat. Regionaal werken we samen als het om verschillende opgaven gaat. De samenwerking met diverse partners rond de energietransitie is hier een goed voorbeeld van. Als een rode draad door verschillende duurzame opgaven loopt de betrokkenheid en samenwerking met onze inwoners, (maatschappelijke)organisaties en ondernemers. Sinds 2017 maken we als partner onderdeel uit van de beweging Samen Sneller Duurzaam (SSD). Uit deze beweging is in 2017 het Actieplan Samen Sneller Duurzaam tot stand gekomen. In dit Actieplan zijn duurzaamheidsopgaven voor Gooise Meren benoemd rond duurzame energie, mobiliteit, afval, gezond lokaal voedsel, biodiversiteit, duurzaam onderwijs, waarderende economie en samen duurzaam voor(t)leven. Naar aanleiding van het Actieplan Samen Sneller Duurzaam zijn vele samenwerkingsinitiatieven ontstaan rond bovenstaande opgaven. Zo is Wattnu, voortgekomen uit SSD, vanaf 2019 een belangrijke partner als het om het stimuleren van energiebewustzijn, energie besparen en opwek van duurzame energie gaat. De Notitie Duurzaamheid uit 2022, ten slotte, geeft een breder beeld van de bijdragen die Gooise Meren aan duurzaamheid levert.⁴ Dit overzicht van de stand van zaken ten aanzien van verduurzaming aan het einde van de raadsperiode 2018-2022 vormde mede de opmaat voor het voorliggende beleidskader.

² Bijlage 3 toont een overzicht van de beleidsdocumenten die bij het opmaken van dit beleidskader zijn meegenomen.

³ https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/bestuur/Raadsmededelingen/2024/833078_RM_Planning_duurzaamheid.pdf

⁴ https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/user_upload/61282_Bijlage_bij_RM_-_Notitie_Duurzaamheid.pdf

2 Context

De duurzaamheidsdoelen van Gooise Meren zijn gelinkt aan landelijke en regionale duurzaamheidsdoelen voor 2050. Wij leveren een bijdrage die past bij onze gemeente. Hiertoe maken we eigen beleid of volgen afspraken in regionaal verband die we weer vertalen naar keuzes binnen onze gemeentegrenzen. Dit hoofdstuk behandelt in het kort de belangrijkste trends en ontwikkelingen rond duurzaamheid. We blikken terug op de Omgevingsvisie en het Afwegingskader Duurzaamheid. Tot slot staan we stil bij de landelijke beleidsdocumenten rond duurzaamheid en hoe die van invloed zijn op ons lokaal beleid.

2.1 Trends en ontwikkelingen

Nederlandse gemeenten spelen een cruciale rol in het ontwikkelen van het bredere duurzaamheidsbeleid. Er zijn verschillende trends en ontwikkelingen op dit gebied die momenteel opvallen. Zo hebben gemeenten (en dus ook Gooise Meren) vanuit het Rijk de opdracht om middels de energietransitie bij te dragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Zo zetten gemeenten in op isolatieprojecten en lokale opwek van energie met zonneparken en windmolens. Ook hebben gemeenten een wettelijke verplichting ten aanzien van de warmtetransitie, de overgang naar aardgasvrije wijken. Gemeenten voeren beleid in om de afvalproductie te verminderen en recycling te bevorderen. Bij nieuwbouw- en renovatieprojecten wordt steeds vaker ingezet op circulair bouwen, waarbij materialen worden hergebruikt en duurzaam geproduceerd. In de openbare ruimte is veel aandacht voor biodiversiteitsherstel en klimaatadaptatie. Ook in Gooise Meren spelen deze ontwikkelingen. We volgen de landelijke ontwikkelingen en proberen kansen te benutten. Een recente ontwikkeling is het Regeerprogramma⁵ van het kabinet-Schoof. Dit programma, en de nader uit te werken duurzaamheidsplannen (ook vanuit Europa), zijn van invloed op toekomstig beleid.

2.1.1 Omgevingswet

Vanaf januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Een belangrijke wet die bepaalt hoe ook gemeentes keuzes maken in hun ruimtelijke ontwikkeling. Duurzaamheid maakt hier een groot onderdeel van uit.

De wet is gericht op: (a) het in onderlinge samenhang bereiken en in stand houden van een veilig en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit; en (b) doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijk behoeften. Ook op nationaal niveau is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)⁶ opgesteld. Onder de NOVI vallen programma's zoals Mooi Nederland en NOVEX (Nationale OmgevingsVisie Executiekraft)⁷.

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2024/09/13/regeerprogramma-kabinet-schoof>

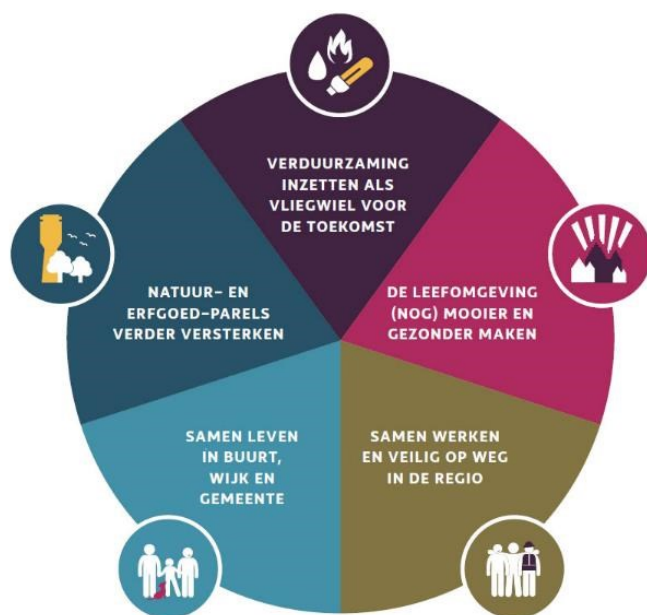
⁶ <https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/default.aspx>

⁷ www.denationaleomgevingsvisie.nl en www.denationaleomgevingsvisie.nl

In de Omgevingsvisie van Gemeente Gooise Meren⁸, die in 2022 vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet is vastgesteld, hebben we vijf ambities benoemd, namelijk (zie ook figuur 1):

- Samen werken en veilig op weg in de regio
- Samenleven in buurt, wijk en gemeente
- Natuur- en erfgoedparels (de mooie plekken met natuur en geschiedenis) verder versterken
- Verduurzaming als vliegwiel voor de toekomst (we gebruiken het duurzaam maken van de gemeente om ook andere doelen te halen)
- De leefomgeving (nog) mooier en gezonder maken.

In de Omgevingsvisie hebben we vastgelegd om in 2050 een klimaatneutrale en -bestendige gemeente te zijn. We zetten in op duurzame opwek van energie en warmte en het klimaatbestendig inrichten van de gebouwde omgeving. Ook helpen de Omgevingswet en de Omgevingsvisie ons om het aanbod van lokaal en duurzaam geproduceerd voedsel te vergroten en de aankoop van ongezond en niet duurzaam gemaakte voedingswaren te ontmoedigen. We zien projecten om te verduurzamen die we als gemeente zelf, of liever nog samen met inwoners en ondernemers uitvoeren, als vliegwiel voor de toekomst.

Figuur 1. Omgevingsvisie Gooise Meren – 'schijf van vijf'

2.1.2 Afwegingskader Duurzaamheid als leidraad

De afgelopen raadsperiode hebben we geconstateerd dat er behoefte is aan een integraal afwegingskader als het gaat om duurzaamheidsmaatregelen. Daarom is in 2021 het Afwegingskader Duurzaamheid⁹ opgesteld. Dit kader is gebaseerd op de door de Verenigde

⁸ <https://omgevingsvisie.gooisemeren.nl>

⁹ https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/user_upload/2304726_Bijlage_bij_RM_-_Afwegingskader_Duurzaamheid.pdf

Naties (VN) opgestelde, Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals - SDG's) om de maatschappelijke opgaven die met het thema duurzaamheid verbonden zijn, inzichtelijk te maken en als instrument te gebruiken bij het maken van beleidskeuzes.

De Sustainable Development Goals zijn door de VN opgesteld rond vijf essentiële componenten, ofwel de 5 P's: people (de mensen), planet (onze planeet), prosperity (welvaart), partnership (relaties die we aangaan) en peace (vrede). Duurzaamheid, ook wel duurzame ontwikkeling, is dus gericht op een ideaal evenwicht tussen deze 5 P's (ecologische, economische en sociale belangen). Deze principes zijn opgenomen in het Afwegingskader Duurzaamheid van de gemeente. In **bijlage 2** is meer informatie te vinden over de Sustainable Development Goals.

Figuur 2. De 5 P's en de SDG's.

2.1.3 SDG's: focus op het fysiek domein

Dit beleidskader Duurzaamheid richt zich vooral op beleidsterreinen binnen het fysieke domein van de gemeente. In het verlengde van het Afwegingskader Duurzaamheid dienen verschillende SDG's als kapstok voor dit beleidskader. De SDG's die passen bij de zes beleidsterreinen biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire samenleving, voedseltransitie en mobiliteit zijn:

	SDG 1: geen armoede		SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen
	SDG 2: geen honger		SDG 12: verantwoorde consumptie en productie
	SDG 6: schoon water en sanitair		SDG 13: klimaatactie
	SDG 7: betaalbare en duurzame energie		SDG 14: leven in het water
	SDG 8: waardig werk en economische groei		SDG 15: leven op het land
	SDG 9: industrie, innovatie en infrastructuur		SDG 17: partnerschap om de doelen te bereiken
	SDG 10: ongelijkheid verminderen		

In paragraaf 3.5 worden de relaties tussen de SDG's en de zes beleidsterreinen nader uitgewerkt.

Het beleid en de doelen van de zes beleidsterreinen uit het fysiek domein, zoals paragraaf 2.1.2. beschrijft, hebben echter ook effect op andere beleidsterreinen en daarbij horende SDG's. Zo draagt de inzet op doelen uit het fysiek domein (bijvoorbeeld SDG 7, betaalbare en duurzame energie) ook bij aan doelen in het sociaal domein (bijvoorbeeld SDG 1, geen armoede). Een concreet voorbeeld is de Lokale Aanpak Isolatie vanuit de Energietransitie. Deze aanpak heeft tot doel om slecht geïsoleerde woningen te verbeteren om zo uitstoot van CO₂ te verlagen. Binnen deze aanpak is extra ondersteuning voor inwoners met (een risico op) energiarmede. De energierekening is bij deze groep dusdanig hoog dat hun deelname aan maatschappelijke activiteiten hierdoor beperkt kan worden. Door in te zetten op extra isolatie wordt naast het terugdringen van de CO₂-uitstoot ook bijgedragen aan het voorkomen van energiarmede en sociale ongelijkheid. In figuur 5 wordt dit nader verbeeld.

2.1.4 Van landelijk duurzaamheidsbeleid naar lokaal beleid¹⁰

We volgen als gemeente de landelijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en vertalen dat naar (waar nodig) regionaal en gemeentelijk beleid. In deze paragraaf omschrijven we kort welke beleidsdocumenten Gooise Meren op dit moment heeft als het om de zes beleidsterreinen van duurzaamheid gaat. In paragraaf 3.3 wordt nader ingegaan op de doelen en inhoud van deze onderstaande beleidsterreinen.

Biodiversiteit

Voor het herstel van natuur en biodiversiteit zijn op landelijk niveau veel strategieën en agenda's opgezet, zoals **Nederland Natuurpositief** (2019), het **Programma Natuur** (2020), de **Kaderrichtlijn Water** (2000) en **Groenblauwe dooradering** (2022). In Gooise Meren hebben we de **Visie buitenruimte** (2018) en het rapport **Buitenruimte in beeld** (2021) met bijbehorend **Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren** (2021). Dit plan heeft input opgeleverd voor het gemeente brede **Programma Biodiversiteit** (2022), dat valt onder de Omgevingsvisie.

¹⁰ In bijlage 1 staat een overzicht van de landelijke documenten die in deze paragraaf genoemd worden. Bij elk document staat een link naar een website of direct naar het document.

Energietransitie

In het **Klimaatakkoord** (2016) zijn afspraken opgenomen voor de energietransitie. Het doel is om in 2050 volledig aardgasvrij en klimaatneutraal te zijn. Via de nationale programma's als het **Nationaal Programma Regionale Energie Strategie** (2021), **Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie** (2023) en het **Nationaal Isolatieprogramma** (2022) krijgt dit vorm. Dit thema heeft een verplichtend karakter: het vloeit direct voort uit landelijke afspraken in het Klimaatakkoord, de doelen uit het akkoord zijn vertaald en vastgelegd in de **RES Noord Holland Zuid** (2021) die wij (mede) hebben vastgesteld. Ook houden we ons aan de afspraken uit de **Transitievisie Warmte** (2022) die is vastgesteld door de gemeenteraad.

Klimaatadaptatie

Voor blijvende oplossingen rond opgaves als natuur (waaronder stikstof), waterkwaliteit en klimaat is er het **Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie** (2018). Hierin staan projecten en maatregelen die ervoor gaan zorgen dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is. Vanuit het klimaatakkoord zijn er landelijk richtlijnen ontwikkeld voor klimaatadaptatie in de gebouwde omgeving. In Gooise Meren hebben we stresstests uitgevoerd naar plekken met kans op hittestress, droogte en wateroverlast. In het **Gemeentelijk rioleringsplan 2023-2026** (2022) en onze rapporten **Risico op wateroverlast** (2023) en **Wateroverlast - aanpak risicovolle locaties** (2020), waarin we ons beleid op klimaatadaptatie uitwerken.

Circulaire economie

Het Rijk heeft als doel om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Daarvoor is in 2016 het Rijksbrede programma Circulaire Economie **Nederland circulair in 2050** (2016) opgesteld, het **Grondstoffenakkoord** (2017) gesloten en het **Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030** (2023) met bijbehorend Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2023-2030 gemaakt. Het doel voor 2030 is 50% minder gebruik van grondstoffen en het doel voor 2050 is een economie waarin "zoveel mogelijk duurzame hernieuwbare grondstoffen worden gebruikt; producten en grondstoffen worden hergebruikt; en nauwelijks afval bestaat." In Gooise Meren hebben we een **Notitie stand van zaken circulaire economie** (2023).

Voedseltransitie

De Rijksoverheid streeft naar een gezonder en duurzamer voedselsysteem. In de **Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden** (2018) staat dat Nederland streeft koploper kringlooplandbouw te zijn en dat in 2030 duurzaam voedsel geproduceerd wordt. In het **Nationaal Preventieakkoord** (VWS 2018) en in de **Nationale Eiwitstrategie** (2020) is de doelstelling opgenomen om de eiwitconsumptie in lijn te brengen met de aanbevelingen van het Voedingscentrum, namelijk 40% dierlijke en 60% plantaardige eiwitten. Daarnaast zet het Rijk in op het verminderen van voedselverspilling via het **Grondstoffenakkoord** (2017) en het **Nationaal programma Circulaire Economie**. In het **Nationaal Preventieakkoord (2018)** is het doel opgenomen dat in 2040 nog maar 38% van de volwassenen overgewicht heeft ten opzichte van 50% in 2018. Het belang voor een gezonde voedselomgeving is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie.

Mobiliteit

Op het gebied van duurzame mobiliteit en infrastructuur is er landelijk de **Mobiliteitsvisie 2050** (2023). Deze visie bevat doelen voor bereikbaarheid, bepalingen over het inzetten van de juiste mobiliteit op de juiste tijd en plaats; een toekomstbestendig mobiliteitssysteem dat voldoet aan de normen voor duurzaamheid, gezonde leefomgeving en veiligheid; en een gebiedsgerichte uitwerking van deze hoofdlijnen. Daarnaast zijn er de **Nationale agenda laadinfrastructuur** (2019) en heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) onlangs een verkenning gepubliceerd met de titel (en doelstelling) **Klimaatneutrale mobiliteit in 2050** (2024). Wij vertalen lokale ambities op mobiliteit in onze **Mobiliteits- en Parkeervisie 2040** (2021) met de bijbehorende uitvoeringsagenda met acties tot 2025 en kansen na 2025.

Duurzaam ontwikkelen: website voor inwoners en ontwikkelaars

We vinden het van belang dat de omgeving waarin we wonen, werken en recreëren prettig is ingericht. Daarom vragen we aan zowel inwoners, ontwikkelaars en initiatiefnemers van (ver)bouw om een steentje bij te dragen aan een groen, gezond en leefbaar klimaat. Onze inwoners kunnen terecht op <https://duurzaam.gooisemer.nl> en ontwikkelaars en initiatiefnemers van (ver)bouw worden verwezen naar <https://duurzaambouwen.gooisemer.nl>.

Beide websites helpen om een keus te maken welke duurzaamheidsmaatregelen genomen kunnen worden. De thema's die onder andere aan bod komen zijn: biodiversiteit, klimaatadaptatie, energie en circulair bouwen.

De Nota maatregelen duurzaam ontwikkelen (2023) helpt om het gesprek aan te gaan met professionals (eigen bouwers, (project)ontwikkelaars, woningcorporaties) die bouwinitiatieven ontplooiën in Gooise Meren. Door te kijken naar de locatie en welke condities daar zijn, kan gezamenlijk een maatregelenpakket worden opgesteld.

3 Visie op duurzaamheidsbeleid

In dit hoofdstuk schetsen we onze visie op duurzaamheid. Daarbij stippen we een aantal elementen aan die bepalend zijn voor de bijdrage die Gooise Meren kan leveren en dus bepalend zijn voor het effect van ons beleid. Daarna wordt ingegaan op de opbouw in zes pijlers van ons beleid en de samenhang daartussen. Daarbij wordt per pijler aangegeven wat de aanleiding en het doel is. En er is aandacht voor de hoofdlijnen van het beleid per pijler en waar het beleid nog in ontwikkeling is. We gaan ook in op de rol die communicatie speelt en sluiten af met een blik op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

3.1 Onze visie

Gooise Meren is een prettige, groene gemeente om in te wonen, te werken of te recreëren. Dit willen we als gemeente graag zo houden. Daarom vinden wij het van belang dat onze gemeente duurzaam, leefbaar en toekomstgericht is voor onze inwoners en ondernemers. Om dat te bereiken zetten we de nodige stappen met ons duurzaamheidsbeleid. We willen duurzaam door ontwikkelen en zien dat als:

Een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen.

We onderschrijven de landelijke klimaatdoelstellingen om in 2050 volledig duurzaam, klimaatneutraal en circulair te zijn. We nemen daarbij de verantwoordelijkheid voor onze wettelijke taken maar we zijn ook ambitieus. We geloven dat we als lokale overheid een belangrijke rol kunnen vervullen in het verduurzamen van onze leefomgeving en hebben daarbij een voorbeeldfunctie. We nemen daarom het voortouw met dit duurzaamheidsbeleid en de projecten die we uitvoeren en willen vanuit onze rol alles doen om samen met onze lokale partners de doelen te bereiken. Als gemeente kunnen we het niet alleen. Een effectief duurzaamheidsbeleid vraagt om een integrale aanpak waarbij alle belanghebbenden, inclusief inwoners, bedrijven, en overheden, samenwerken om een duurzame toekomst te realiseren. Daarom stimuleren we dat iedereen mee kan doen, werken we samen met lokale partijen en stimuleren we particuliere initiatieven.

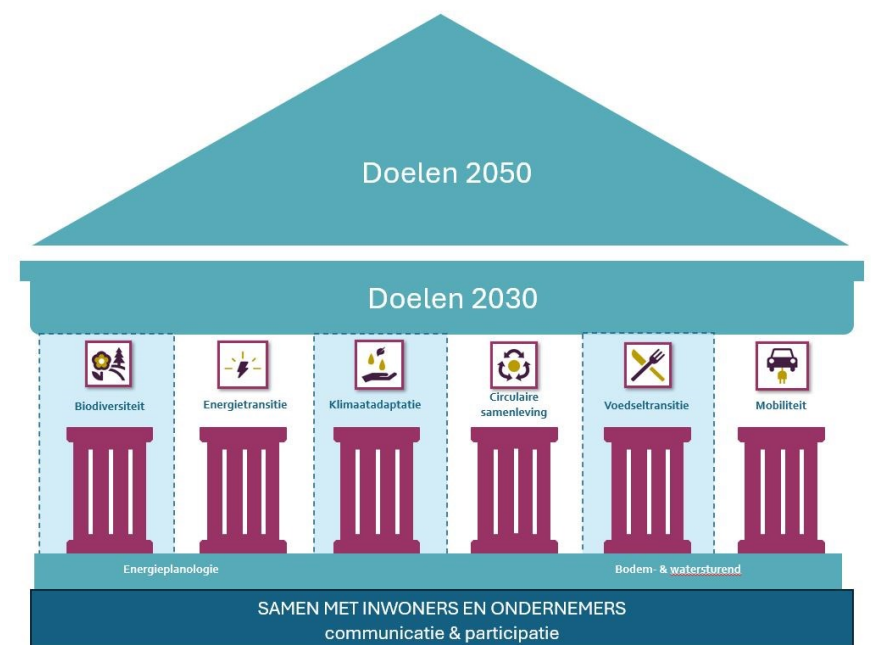
We zijn ook realistisch in wat we als middelgrote gemeente kunnen bijdragen aan het behalen van de landelijke klimaatdoelstellingen. We hebben als gemeentelijke organisatie alleen directe invloed op ons eigen bezit en ons eigen beleid. De beschikbare capaciteit, middelen en expertise voor beleid en uitvoering van projecten zijn medebepalend voor wat wij kunnen bereiken. Verder is het bieden we de maatschappelijke uitdagingen het hoofd door middel van innovatie, samenwerking en het zoeken naar externe financieringsbronnen waar mogelijk. Om de duurzaamheidstransitie te versnellen zetten we daarom extra in op projecten waar we grote kansen zien voor verduurzaming en zoeken we naar win-winsituaties, met name in projecten in de openbare ruimte, en stimuleren we meervoudig ruimtegebruik. We

maken waar dat kan keuzes waarbij wij als gemeente het hoogste klimaat- en/of milieurendement kunnen realiseren gegeven de beperkte middelen.

De integrale benadering van duurzaamheid in dit beleid draagt bij aan het behalen van de effecten die we willen bereiken. We geloven dat het belangrijk is om in te zetten op verschillende beleidsterreinen (pijlers) die elkaar raken maar ook aanvullen, om zo het maximale effect op het gebied van duurzaamheid te kunnen bereiken. Door duurzaamheid op een geïntegreerde manier aan te pakken kunnen we het op den duur in alle beleidsdomeinen verankeren. Dit betekent dat verduurzaming een rol speelt bij onder andere stedelijke planning, economische ontwikkeling, als ook in sociale voorzieningen en milieu- en energiebeleid. We streven naar een holistische benadering waarbij economische groei hand in hand gaat met sociale en ecologische belangen en willen zo veel mogelijk aansluiting vinden bij de gedachtegang van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen zoals omschreven in paragraaf 2.1.2, 3.4 en in **bijlage 2**.

3.2 Zes beleidsterreinen duurzaamheid nader toegelicht

Het duurzaamheidsbeleid is opgebouwd uit zes pijlers die samen de overkoepelende doelen voor 2050 ondersteunen. We vatten dit samen in onderstaande figuur 3, waarin de schematische weergave van ons duurzaamheidsbeleid en de samenhang tussen de verschillende pijlers naar voren komen.

Figuur 3. Opbouw en samenhang van het duurzaamheidsbeleid voor Gooise Meren

Het fundament en dwarsverbanden

Het fundament staat onderin: we realiseren onze doelen samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Via de verschillende pijlers en projecten zetten we stappen op weg naar onze duurzaamheidsdoelen voor 2030 en 2050 zoals vastgelegd in landelijke,

regionale en lokale afspraken (zie hoofdstuk 2). Energieplanologie en bodem- en watersturend zien we als sturende principes voor ons beleid de komende jaren. Ook zetten we in op meervoudig ruimtegebruik (zie Omgevingsvisie). Alleen als we rekening houden met dit fundament en bijvoorbeeld inzetten op netbewust bouwen (dus bij nieuwbouw rekening houden met netcongestie en mogelijke oplossingen daarvoor), hebben onze projecten en doelen kans van slagen.

Bodem- en watersturend

Bodem- en watersturend betekent dat bij integraal duurzaamheidsbeleid de focus ligt op het beheer en de kwaliteit van zowel de bodem als het water. Een gezonde bodem en waterhuishouding vormen de basis voor duurzame ontwikkeling. Het zorgen voor vruchtbare en gezonde bodems en het behoud van goede waterkwaliteit zijn essentieel voor diverse aspecten van duurzaamheid, zoals landbouw, biodiversiteit, klimaatadaptatie en watermanagement. Door bodem- en watergericht beleid te integreren, wordt een solide basis gelegd voor een veerkrachtige en duurzame leefomgeving op de lange termijn.

De integrale benadering tussen de pijlers

De pijlers zoals in figuur 3 weergegeven zijn enerzijds te zien als op zichzelf staande onderdelen van ons integrale duurzaamheidsbeleid: in beleidsnota's en uitvoeringsprogramma's leggen we vast (of hebben dat al gedaan) naar welke doelen we voor de desbetreffende pijler toewerken, welke initiatieven vanuit de samenleving we ondersteunen en via welke eigen projecten we als gemeente bijdragen aan de doelen. Anderzijds staan de projecten en doelen niet op zichzelf en werken we in Gooise Meren waar nodig of passend integraal: vanuit elke pijler wordt immers ook aan andere opgaven en plannen en projecten in andere pijlers gewerkt.

Daarnaast grijpen de ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming ook in op andere beleidsterreinen dan het fysiek domein. Werken aan duurzame opgaven en oplossingen vraagt meer en meer een brede blik vanuit alle beleidsterreinen. De uitdaging is om de verduurzaming vanuit alle beleidsvelden in samenhang op te pakken. Door de verschillende beleidsterreinen met elkaar te verbinden en samen op te trekken wordt de samenhang – in beleid en uitvoering- gestimuleerd, bewaakt en verbeterd. Hierdoor kan ook beter gestuurd worden op het efficiënt inzetten van capaciteit en middelen.

3.3 Pijlers duurzaamheidsbeleid

De pijlers van dit duurzaamheidsbeleid dragen allemaal op een verschillende manier bij aan verduurzaming en raken elkaar zoals omschreven, ook op veel vlakken. Onderstaand gaan we nader in op:

- De specifiekere beleidsdoelen die per pijler voor 2050 opgesteld zijn, of nog in ontwikkeling zijn. En op welk beleidsdocument vastgesteld beleid en bijbehorend doel gebaseerd is;
- De focuspunten van het huidig beleid en het beleid dat in ontwikkeling is per pijler. En waarom beleid op de pijlers noodzakelijk is.

Belangrijk om te benoemen is dat de fase waar elke pijler zich bevindt anders is. De ene pijler is in de fase van beleidsontwikkeling terwijl een andere pijler al in de uitvoeringfase zit. Een beleidsterrein als energietransitie is sterker ontwikkelt dan beleid op circulaire economie of de voedseltransitie. Dit komt omdat vanuit het Rijk sterk gestuurd wordt op de realisatie van de energietransitie. Gemeenten spelen daarbij een belangrijke rol en ontvangen daarvoor middelen om doelen te realiseren. Beleid rond circulaire economie is daarentegen nog in ontwikkeling. Het is een beleidsterrein waarop het Rijk een rol voor gemeenten ziet. Maar momenteel geen sturend beleidskader heeft met bijbehorende middelen.

3.3.1 Doelstellingen per pijler

Hieronder de stand van zaken, wat betreft de doelen en de beleidsbron, per pijler van het duurzaamheidsbeleid voor 2050. Tevens wordt aangegeven in hoeverre de pijler (deels) wettelijke verplichtingen kent en eigen keuzes en ambities bevat:

Pijler	Doel 2050
1. Biodiversiteit 	<p>We worden als groene gemeente nog groener en versterken onze groene en blauwe kwaliteiten; we nemen biodiversiteit als maat der dingen en streven naar een grote diversiteit aan ecosystemen en landschappen; en we zetten in op recreatie in de natuur op een schaal die bij Gooise Meren past.</p> <p>Bron: Biodiversiteitsactieplan (2021), Programma biodiversiteit (2022) en Omgevingsvisie (2023).</p> <p><i>De inzet op biodiversiteit is deels wettelijk verplicht en deels eigen keus middels vastgesteld beleid. De wettelijke verplichtingen staan in de Wet natuurbescherming (Wnb). Hierin staan regels voor de bescherming van natuurgebieden (o.a. Natura 2000-gebieden), dieren en planten in Nederland. De eigen keus is vastgelegd in het Programma biodiversiteit.</i></p>
2. Energietransitie 	<p>Gooise Meren heeft de ambitie om in 2050 aardgasvrij en klimaatneutraal te zijn. Om dit te bereiken zetten we in op energiebesparing, de overgang naar duurzame warmte, het opwekken van duurzame energie en de verduurzaming van bebouwing.</p> <p>Bron: Transitievisie warmte Gooise Meren (2022), Herijking RES 1.0 (2024).</p> <p>N.B.: in de Beleidsnota Energietransitie gemeente Gooise Meren, onze koers voor 2024-2030 met een doorkijk naar 2050, die in 2025 verschijnt, wordt nader toegelicht hoe we met ons beleid en activiteiten bijdragen aan het 2050 doel.</p> <p><i>De inzet op de energietransitie is wettelijk verankerd. We hebben de verplichting om beleid en uitvoering te ontwikkelen voor de energietransitie. Dit is verankerd in de Regionale Energie Strategie, de Transitievisie warmte en het Nationaal Isolatieprogramma.</i></p>
3. Klimaatadaptatie 	<p>Alle straten, pleinen en parken zijn uiterlijk in 2050 volledig klimaatbestendig ingericht, zodat de gevolgen van klimaatverandering lokaal kunnen worden opgevangen.</p> <p>Bron: Omgevingsvisie Gooise Meren > ambitie 4 van de Schijf van Vijf (2023).¹¹</p> <p><i>De inzet op klimaatadaptatie is deels wettelijk verplicht en deels eigen keus middels vastgesteld beleid. De wettelijk verplicht om de openbare ruimte adaptief in te richten aan de veranderende wateromstandigheden staat in het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie. De eigen keus staat in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2023-2026.</i></p>
4. Circulaire samenleving	<p>Gooise Meren is in 2050 volledig circulair: het afval dat wij produceren is dan 100% recyclebaar, we hergebruiken alle grondstoffen. In de regionale Grondstoffenvisie</p>

¹¹ <https://omgevingsvisie.gooisemeren.nl/overzichtspagina/visie-op-de-toekomst-de-schijf-van-vijf>

	<p>committeren we ons samen met de andere Gooi- en Vechtgemeenten eveneens aan het tussendoel om 50% circulair te zijn in 2030. Bron: Omgevingsvisie Gooise Meren, deel A, pag. 16 (2023).¹²</p> <p>N.B.: in de Beleidsnota Een circulaire samenleving, beleid Circulaire Economie Gooise Meren, onze koers voor 2025 – 2030 dat in 2025 verschijnt, wordt nader toegelicht hoe we met ons beleid en activiteiten bijdragen aan het 2050 doel.</p> <p><i>De keus om in te zetten op een circulaire samenleving is een eigen ambitie die voortvloeit uit de toenemende wet- en regelgeving waar ondernemers mee te maken krijgen.</i></p>
<p>5. Voedseltransitie</p> 	<p>Een onderdeel van de circulaire economie is de voedseltransitie. Dit is de ontwikkeling naar een duurzaam en gezond voedselsysteem in Gooise Meren. Een systeem dat bijdraagt aan het verminderen van de broeikasgassen (CO₂), de biodiversiteit versterkt, de gezondheid bevordert en lokale voedselketens creëert. Bron: Begroting 2024, pagina 48.</p> <p>N.B.: in de Beleidsnota Voedseltransitie 2050 die in 2025 verschijnt, wordt nader toegelicht hoe we met ons beleid en activiteiten bijdragen aan een duurzaam en gezond voedselsysteem in 2050.</p> <p><i>De keus om in te zetten op de voedseltransitie is een eigen ambitie.</i></p>
<p>6. Mobiliteit</p> 	<p>Voor (duurzame) mobiliteit zijn in onze Mobiliteits- en parkeervisie niet zozeer doelen, maar wel diverse streefbeeldens voor 2040 uitgewerkt. Bron: Mobiliteits- en parkeervisie Gooise Meren 2040, pagina 11 e.v. (2021).</p> <p><i>De keus om in te zetten op (duurzame) mobiliteit is vastgelegd in de Mobiliteits- en parkeervisie Gooise Meren 2040</i></p>

Hieronder wordt inhoudelijk op hoofdlijnen per pijler toegelicht wat de focuspunten zijn van ons beleid en het beleid dat in ontwikkeling is.

Biodiversiteit (vastgesteld beleid)

Een groene omgeving zorgt voor een beter welzijn voor de inwoners en is van belang voor het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering, zoals hittestress of wateroverlast. Meer groen draagt daarnaast bij aan het behoud en de versterking van de biodiversiteit en ecologische structuren, zowel binnen als buiten de gemeente. Biodiversiteit beslaat een breed scala aan onderwerpen en bekijken we in Gooise Meren in samenhang met milieuaspecten zoals luchtkwaliteit, stikstof en klimaatadaptatie. Onze inzet omvat de volgende speerpunten:

- Diversiteit aan ecosystemen en landschappen: Gooise Meren neemt biodiversiteit als maat der dingen en streeft naar een grote diversiteit aan ecosystemen en landschappen. Om soorten verder te beschermen en te versterken is het daarbij belangrijk de leefomgeving -habitats- voor soorten te verbeteren. Zo zet de gemeente in op het verhogen van natuurwaarden en vergroten en verbinden van leefgebieden van planten en dieren;
- Versterken groene en blauwe kwaliteiten: Gooise Meren is al een groene gemeente. Onze ambitie is om als groene gemeente nog groener te worden. Hoe gevarieerder het aanbod aan groen, des te meer leven. Naast dat het ook een hogere belevings- en gebruikswaarde

¹² https://omgevingsvisie.gooisemeren.nl/fileadmin/omgevingsvisie/2310_OV_Gooise_Meren_-_DEEL_A_toegankelijk_MVV4.pdf

biedt. Insecten en een gevarieerd aanbod aan groen scheppen een voedselbron voor vogels en andere dieren. Daarnaast is het van belang om de kansen van het water juist te benutten en na te denken over risico's van verdroging voor natuurbehoud en biodiversiteit. Een goede waterkwaliteit en het uitgaan van natuurlijke hydrologie vormen daarbij belangrijke bouwstenen;

- Recreatie in de natuur: we zetten in op recreatie in de natuur op een schaal die bij Gooise Meren past. Waar zich dat laat verenigen met de natuurfunctie willen we de (robuuste) natuur toegankelijk maken, daarbij gaan we uit van extensieve recreatievormen in balans met de natuur.

Energietransitie (beleid in ontwikkeling)

De Gemeente Gooise Meren streeft ernaar om conform het Nederlandse Klimaatakkoord in 2050 aardgasvrij en klimaatneutraal te zijn. Dit betekent de overstap van een energiesysteem op fossiele brandstoffen naar een systeem dat hernieuwbare duurzame energiebronnen als zon, wind en warmte uit de bodem en water gebruikt. Met het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 kwam de realisatie van deze transitie nadrukkelijker op de agenda van Gooise Meren te staan. We werken aan deze transitie langs een viertal sporen die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Onze focus ligt daarbij op de verduurzaming van de gebouwde omgeving, waar gemeenten een regierol vervullen. Daarnaast vervullen we een meer faciliterende rol waar het gaat om het de opwek, het transport en de opslag van duurzame energie.

In Gooise Meren zetten we in op:

- Energiebesparing: we zetten in op isolatie en reductie van de warmte- en elektriciteitsvraag. De goed geïsoleerde gebouwen kunnen vervolgens aardgasvrij worden verwarmd;
- Lokale opwek van duurzame energie: in 2050 zijn we klimaatneutraal. De energie die we verbruiken, wekken we duurzaam op. Hiervoor benutten we de potentie voor zon op grote daken, zon langs (spoor)wegen en zon op parkeerplaatsen, waarbij zorgvuldig aandacht is voor alle beschermingsregimes die gelden voor het landschap en de historische kernen;
- Duurzame warmte: Gooise Meren is in 2050 aardgasvrij. Dat betekent dat de gehele gebouwde omgeving in 2050 is voorzien van een duurzame, aardgasvrije vorm van verwarming;
- Energiesysteem van de toekomst: als gevolg van netcongestie en de mismatch tussen vraag en aanbod moeten we werken aan een toekomstbestendig energiesysteem. We onderzoeken de mogelijkheden voor energieopslag via (buurt)batterijen en warmtebuffers, en hoe we de pieken op het elektriciteitsnet aan de invoer- en afnamekant kunnen beperken.

Klimaatadaptatie (vastgesteld beleid)

Door klimaatverandering wordt het warmer en natter. De grondwaterstand daalt snel als er enkele droge zomers zijn. Dit kan tot grote problemen leiden, zoals het droogvallen van houten palen onder woningen en funderingsproblemen. Waterkwaliteit staat ook onder druk als gevolg van klimaatverandering. Extremere weersomstandigheden hebben invloed op de leefbaarheid binnen onze gemeente. Dit kan ondergelopen straten en tunnels, water in de woningen of winkels en gebrek aan drinkwater tot gevolg hebben. Daarnaast kan verdroging

van natuur, landbouwgewassen en stedelijk groen toenemen. Ook toename van ziektes en hittestress zal vaker voorkomen. Om onze omgeving leefbaar, gezond, veilig en economisch sterk te houden, dient de leefomgeving aangepast te worden aan de toenemende weersextremen. Hiervoor zetten we de onderstaande acties in werking uit ons Gemeentelijk Rioleringsplan 2023-2026.

- Vergroenen: door de buitenruimte te vergroenen, of minder snel te verstenen, zorgen wij voor een fijnere leefomgeving, maar ook voor een betere waterhuishouding, het beperken van hittestress en een bijdrage aan meer biodiversiteit;
- Vasthouden van regenwater: door regenwater in de bodem te brengen, en niet af te voeren, dragen wij bij aan de sponswerking van de bodem. Sponswerking draagt bij meer beschikbaarheid van schoon water in droge perioden en een betere waterkwaliteit;
- Wateroverlast voorkomen: door de bovengrondse ruimte waar nodig slimmer in te richten, voorkomen wij schade en ernstige hinder bij hevige regenbuien. Als maatregelen bovengronds niet toereikend zijn, kijken wij of oplossingen ondergronds mogelijk zijn.

In onze Nota maatregelen duurzaam ontwikkelen werken we eveneens uit hoe we klimaatadaptatie in de praktijk meenemen in gebieds(her)ontwikkeling. Ook passen we onze beheerplannen riool/water/groen hierop aan.

Circulaire samenleving (beleid in ontwikkeling)

De manier waarop we wereldwijd produceren en consumeren leidt tot uitputting van grondstoffen. De grondstoffenvoorraad raakt in rap tempo op. De grote hoeveelheden waarin we grondstoffen winnen, produceren en weggooien tast ons leefmilieu aan. We zullen samen naar een ander systeem moeten, waarin reststoffen volledig opnieuw worden ingezet en waarin geen eindige grondstoffvoorraden worden uitgeput. Het wereldwijde gebruik van grondstoffen veroorzaakt 90 procent van het mondiale biodiversiteitsverlies, 90 procent van de waterschaarste en 50 procent van de broeikasgasemissies. De afhankelijkheid van grondstoffen en de snelle prijsstijging van grondstoffen maakt ons economische systeem kwetsbaar. Het is nodig om toe te werken naar een circulaire economie gericht op preventie, slimmer en duurzamer ontwerpen en het zo lang mogelijk (lokaal) (her)gebruiken van producten en materialen. Daarbij zorgt een circulaire economie voor zeker 40% minder broeikasgassen in de lucht. Een circulaire economie is daarmee belangrijk voor het behalen van de klimaatdoelen.

In Gooise Meren willen we langs vier sporen de circulaire economie versterken. Deze sporen zijn ook ingegeven door de ambities bij het beleid rond Economie en Werk & Inkomen. Dit zijn de vier sporen:

- **Bedrijven:** we zoeken actief contact met ondernemers om hen mee te nemen in de veranderingen die (gaan) spelen rond de circulaire economie. De inzet van circulaire coaches die bij de ondernemers langsaan is hier een voorbeeld van. Ook zetten we ons in voor publiek/private samenwerking door de ontmoeting tussen overheid en ondernemers te faciliteren. De minimaster duurzaam en circulair bouwen is hier een voorbeeld van;
- **Arbeidsmarkt:** in samenwerking met Werk & Inkomen stimuleren we werkgelegenheid door circulaire focus in onderwijs en werkbegeleiding/stages. Dit biedt ook kansen voor de inclusieve arbeidsmarkt;

- Samenleving: we blijven oog houden voor bottom-up activiteiten rond circulariteit in de samenleving. En bekijken of en op welke wijze deze gefaciliteerd kunnen worden. Voorbeelden zijn: broedplaatsen, (bouw)kringloopwinkels en reparatiebedrijven;
- Ruimte: ook is er een belangrijke relatie met ruimte, omdat de circulaire activiteiten steeds meer plek voor reparatie en hergebruik van materialen vraagt. Denk hierbij aan locaties voor opslag herwonnen materialen, voor reparatieactiviteiten, circulaire ambachtscentra e.d. Beleidsmatig willen we hier meer aandacht voor vragen.

Voedseltransitie (beleid in ontwikkeling)

Voedsel is onze eerste levensbehoefte en de productie van ons voedsel is daarmee ook noodzakelijk. Ons eten en drinken is elke dag en overal in ruime hoeveelheden beschikbaar. Dat gaat niet vanzelf en zorgt voor maatschappelijke problemen. Dit heeft gevolgen voor ons, onze leefomgeving en onze toekomst, zowel in Nederland als in het buitenland. De huidige manier van voedsel produceren heeft impact op onze leefomgeving en levert druk op het klimaat, het milieu en de natuur. Het ongezonde voedselaanbod in onze eetomgeving overheerst en dat leidt tot overmatige en ongezonde voedselconsumptie die wederom leiden tot gezondheidsproblemen zoals overgewicht en diabetes. Ongezonde voeding zorgt voor het grootste aandeel aan zorguitgaven. Daarnaast belandt veel van het geproduceerd voedsel in de afvalcontainer. Al deze aspecten hebben direct of indirect te maken met ons voedsel. De urgentie om ons voedselsysteem te verduurzamen is groot. De verandering naar duurzame en gezonde voedselproductie en consumptie heet de voedseltransitie. Ook in onze gemeente willen we aan deze transitie bijdragen. Hiervoor zijn een aantal speerpunten benoemd: Vervullen van de behoeften van inwoners om hun eigen woonomgeving aantrekkelijker te maken en elkaar te ontmoeten via bijvoorbeeld stadslandbouw.

- Stimuleren van gezonde en duurzame voeding: voeding is een belangrijk onderdeel in onze manier van leven. Met een gezond gewicht en gevarieerd eetpatroon kunnen we veel 'gezondheid' winnen. Zo heb je door gezond te eten een kleinere kans op vroeg overlijden, diabetes en hart – en vaatziekten.
- Terugdringen van voedselverspilling en optimaal benutten van reststromen: In heel Nederland gooien we ruim 33 kilo voedsel per persoon weg per jaar. Dat komt neer op zo'n 140 euro per persoon die in de afvalcontainer gaat. Zonde voor de portemonnee en het milieu en klimaat; alle moeite en energie die is ingezet om het voedsel te produceren, is voor niets geweest. Door slimmer in te kopen, slim voedsel te bewaren en te koken met restjes, kunnen we veel voedselverspilling tegengaan.
- Natuur inclusieve voedselproductie: Natuur inclusieve voedselproductie is een ecologisch houdbare vorm van voedselproductie, gebruikmakend van wat de natuur op, om en onder het bedrijf te bieden heeft. Natuur inclusieve voedselproductie versterkt de biodiversiteit op en rond het boerenland en belast de natuur zo min mogelijk.
- Verkorten van de voedselketen: in Nederland zijn we kampioen in het maken van veel voedsel per m². Toch halen we veel van ons eten uit het buitenland. Ook gaat voedsel vaak langs tal van partijen voor het op je bord belandt. Dat moet anders. In een korte keten zijn er geen of zo min mogelijk schakels tussen wie het voedsel maakt en wie het opeet. Voedsel gaat bijvoorbeeld rechtstreeks van de boer naar de consument, via een webshop, boerderijwinkel of kraam langs de weg.

Mobiliteit (vastgesteld beleid)

Voor een goed leefklimaat is een veilige, leefbare en gezonde omgeving nodig. We willen allemaal veilig en comfortabel kunnen reizen, nu én in de toekomst. Mobiliteit verbindt mensen en activiteiten. Daarvoor is een goede bereikbaarheid te voet, per fiets, openbaar vervoer en met de auto nodig. Bijna een kwart van de CO₂-uitstoot in Nederland is afkomstig van mobiliteit. Voor het terugdringen van deze uitstoot is het gebruik van duurzamere vormen van vervoer nodig. Steeds meer eigen auto's en meer asfalt bieden geen antwoorden voor de langere termijn. We zijn in transitie naar een ander mobiliteitssysteem dat doelen verenigt voor bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Onze inzet is om vanuit een gezamenlijke ambitie ruimte te geven aan innovaties op weg naar duurzame mobiliteit. Door in te zetten op duurzame en actieve mobiliteit verandert ons reisgedrag, wat een positief effect heeft op de leefomgeving en de verkeersveiligheid. In deze pijler zitten voor een deel keuzes die wij zelf maken bij de doorvertaling van landelijk beleid (Mobiliteitsvisie 2050, Nationale Agenda Laadpalen) en de gezamenlijke ambities die we hebben in de regio op het gebied van bereikbaarheid. Onze ambities op het gebied van mobiliteit hebben wij vertaald in onze Mobiliteits- en Parkeervisie 2040. Om de mobiliteitstransitie in Gooise Meren te versnellen zijn onderstaande speerpunten benoemd:

- Comfortabele fiets- en looproutes: binnen Gooise Meren zijn de meeste bestemmingen goed te voet of per fiets bereikbaar. Met een hoogwaardig fietsnetwerk, doorfietsroutes, deelfietsen en voldoende fietsparkeervoorzieningen wordt duurzaam woon-werkverkeer mogelijk gemaakt. Comfortabele fiets- en looproutes dragen bij aan verbeteren van de leefbaarheid en gezondheid van Gooise Meren;
- Bevorderen OV-gebruik: aantrekkelijk, toegankelijk en goed functionerend openbaar vervoer is belangrijk voor de bereikbaarheid van de gemeente Gooise Meren en de regio. OV biedt de mogelijkheid om het gebruik van de auto te verminderen en de leefbaarheid te vergroten. Door OV-knooppunten te versterken verbetert de totale ketenreis. Ook is het OV voor specifieke doelgroepen, denk aan ouderen, toeristen en mindervaliden, vaak het enige beschikbare vervoermiddel om een bestemming te bereiken;
- Stimuleren elektrisch vervoer: door technologische ontwikkelingen en innovatie kunnen we verder verduurzamen. Er komen steeds meer openbare laadpalen en er komen elektrische deelauto's. Elektrische vrachtwagens en bussen dragen ook bij aan vermindering CO₂-uitstoot en vermindering luchtvervuiling;
- Bereikbaarheid en veiligheid: goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde omgeving maakt Gooise Meren tot een aantrekkelijke plek om te wonen en te werken. De vestingkernen en centrum Bussum worden autolouwer en de overlast van vrachtverkeer en ongewenst doorgaand verkeer wordt verminderd. Het binnenstedelijk klimaat wordt leefbaarder door zero emissiezones in te stellen. Belangrijk is een verkeersveilige omgeving. Bijna iedereen neemt deel aan het verkeer, wil zich op een prettige manier verplaatsen en weer veilig thuiskomen. Toch wordt het volgens landelijke cijfers steeds onveiliger op de weg. Daarom zet Gooise Meren zich in om de verkeerveiligheid in de gemeente te verbeteren.

3.4 We doen het samen: communicatie en participatie

Verduurzamen is een gedeelde verantwoordelijkheid. Als gemeente nemen we het voortouw als aanjager en stimulator. Het succes van de zes beleidsterreinen hangt sterk af van de betrokkenheid en inzet van alle inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties. Hiervoor werken we de onderstaande elementen uit.

Samenhangende boodschap

We werken een samenhangende boodschap uit over duurzaamheid die de beleidsterreinen met elkaar verbindt. Deze boodschap benadrukt niet alleen de noodzaak van verduurzaming, maar ook de kansen en voordelen voor iedereen. Onze communicatieaanpak draait bijvoorbeeld op de inzet van betrokken bureaus, lokale influencers, sportverenigingen en ondernemers. Zij helpen de boodschap te verspreiden en initiatieven rond een duurzame groene en gezonde leefbare omgeving vooruit te brengen.

In de beleidsdocumenten voor de verschillende pijlers wordt de aanpak voor communicatie specifiek uitgewerkt.

Rol van de gemeente

Als gemeente vervullen we diverse rollen, afhankelijk van de beleidscontext. De rollen die we zien zijn:

- Als beleidsmaker, toezichthouder of financier met als doel om gedrag te veranderen of een beweging op gang te brengen;
- Als eigenaar die het goede voorbeeld geeft door bijvoorbeeld het eigen wagenpark of panden te verduurzamen;
- Als aanjager en facilitator van lokale initiatieven om samenwerking en realisatie van projecten en activiteiten te realiseren;
- Als verbinder en samenwerkingspartner tussen verschillende groepen, zoals overheid, bedrijven en inwoners, om gezamenlijk aan duurzame oplossingen te werken;
- Als communicator over duurzaamheidsinitiatieven, de beleidsontwikkeling e.d. Dit kan via websites, nieuwsbrieven, sociale media en fysieke bijeenkomsten;

De specifieke rol van de gemeente varieert per fase waarin het beleid zich bevindt of per fase van een project

Communicatiedoelen

Ons doel is om alle inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties binnen de gemeente te bereiken en te betrekken. Daarbij richten wij ons in de communicatie op hoe inwoners en ondernemers kunnen bijdragen aan een duurzame gezonde en groene leefomgeving. Dit vereist maatwerk per beleidsterrein en per project. Daarbij houden we rekening met de rol en betrokkenheid van elke doelgroep.

Informatie verstrekken (kennis en bewustwording)

De gemeente heeft een centrale rol in het informeren van inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties over beleid, beschikbare subsidies, regelgeving en technische mogelijkheden. Landelijke campagnes worden vertaald naar de lokale context. Hierbij is het belangrijk om de veelheid aan informatie en de complexiteit van onderwerpen eenvoudig en begrijpelijk uit te leggen. Zo laten we zien hoe duurzaamheid direct invloed heeft op het leven en werken van onze inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties.

Betrekken en motiveren (houding en gedrag)

Door begrijpelijke en relevante informatie, die aansluit bij de behoeften van de doelgroep, vergroten we als gemeente de betrokkenheid. We werken samen met lokale gemeenschappen, scholen, ondernemers en andere partners om duurzaamheid concreet en haalbaar te maken. Daarmee helpen wij mensen (in de rol van inwoner, werknemer of ondernemer) te begrijpen wat er van hen wordt verwacht en hoe ze kunnen bijdragen.

Stimuleren van samenwerking en eigen initiatief (participatie en gedragsverandering)

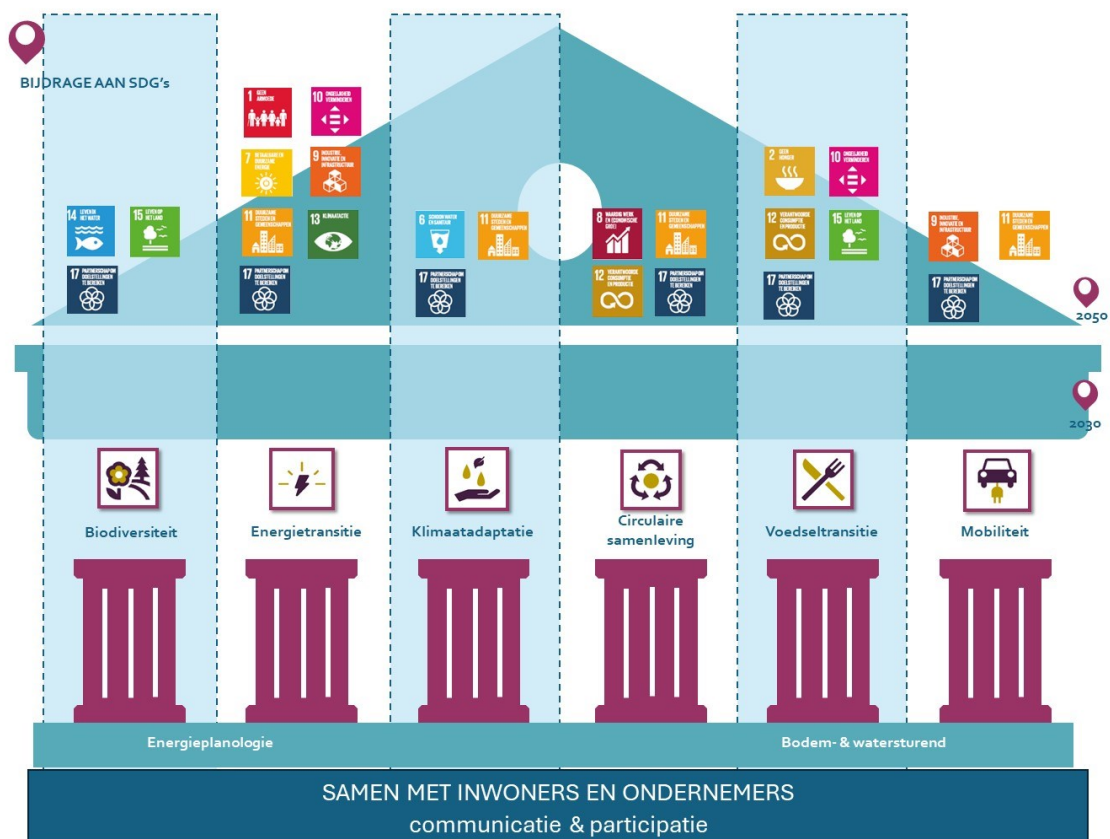
De gemeente richt zich op het stimuleren van lokale samenwerking en eigen initiatieven. Dit doen we door mensen te activeren en praktische handvatten te bieden die hen in staat stellen zelf bij te dragen aan duurzaamheid. Het creëren van positieve emoties, zoals saamhorigheid en trots, helpt mensen te motiveren om hun gedrag te veranderen.

Inclusieve aanpak

Duurzaamheid moet voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht inkomen of achtergrond. De gemeente betreft alle inwoners en ondernemers bij betaalbare en haalbare initiatieven, zodat iedereen op een laagdrempelige manier kan bijdragen aan een duurzame toekomst.

3.5 Duurzame Ontwikkelingsdoelen en de beleidsterreinen

De onderstaande figuren 4 en 5 geven de relatie tussen de zes beleidsterreinen en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen weer. Figuur 4 laat per pijler (beleidsterrein) zien welke Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) invulling krijgen. En figuur 5 toont per Duurzaam Ontwikkelingsdoel welk van de zes beleidsterreinen daaraan bijdraagt.

Figuur 4: overzicht Duurzame Ontwikkelingsdoelen per pijler

Figuur 5: overzicht beleidsterrein(en) duurzaamheid bij elk Duurzaam Ontwikkelingsdoel

De reikwijdte van de SDG's in onze organisatie betreft alleen de beleidsvelden: biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire samenleving, voedseltransitie en mobiliteit.

3.6 Beleid- en uitvoeringsprogramma's

De verschillende beleidsterreinen van dit beleidskader duurzaamheid worden, waar nodig, uitgewerkt in beleids- en uitvoeringsprogramma's. Deze gaan nader in op:

- Korte en lange termijndoelen doelen van het beleidsterrein;
- Acties en maatregelen om de doelen te bereiken;
- Communicatie en participatie. Wie willen we bereiken en betrekken en wat is de boodschap? Welke rol speelt de gemeente?;
- Indicatoren die passen bij het beleid en de uitvoering om de voortgang te monitoren;
- De capaciteit en financiële dekking die nodig is.

4 Financiën

Door integraal te werken aan duurzaamheid versterken we de samenhang tussen de verschillende opgaven en maken we werk met werk. Daarmee werken we effectiever en efficiënter. Veel gaat al goed, maar de uitwerking van dit duurzaamheidsbeleid laat zien dat we aan veel beleid en projecten werken en tegelijk beperkte middelen en uren hebben. Het is daarom belangrijk om op tijd de inhoudelijk vereiste expertise bij elkaar te brengen en keuzes ook op doelmatigheid en (kosten)effectiviteit te toetsen. De komende tijd gaan we al lerend ontdekken wat voor afstemming en werkwijzen we daarvoor nodig hebben en moeten borgen. Een lerende organisatie is beter in staat om in te spelen op veranderingen in de omgeving die ons duurzaamheidsbeleid raken, zoals behoeften uit de samenleving of andere duurzaamheidsthema's die opkomen. Een ander uitgangspunt voor onze beleidskeuzes en -prioritering is dat we telkens de afweging maken tussen wat we als gemeente zelf doen, en voor welke opgaven en taken we een professionele samenwerking kunnen aangaan met maatschappelijke partners. Denk aan onze energiecoöperatie Wattnu, welzijnsorganisatie Versa Welzijn en het samenwerkingsverband Samen Sneller Duurzaam. We faciliteren de kracht van de samenleving maximaal, maar moeten ook de regierol kunnen blijven bekleden waar nodig. Onze ambtelijke formatie en projectbudgetten stemmen we af op de opgaven en taken van de gemeente, beschikbare Rijksmiddelen en mogelijke subsidies.

4.1 Financiële afhankelijkheden

De snelheid in het halen van de doelen van ons duurzaamheidsbeleid is sterk afhankelijk van de middelen die we ontvangen van het Rijk om personeel en projectkosten te kunnen betalen, nu en in de toekomst.

De pijlers binnen het duurzaamheidskader hebben elk eigen beleid dat al is vastgesteld of wordt gemaakt. De stap naar de uitvoering volgt daarna. De uitvoering dient zich (vanaf 2026) snel aan omdat in 2030 voor verschillende pijlers de (eerste) tussendoelen gehaald moeten zijn. Tegelijkertijd geldt dat werken aan duurzaamheid nooit af is. Het betreft immers deels langjarige transitiepaden en komt deels voort uit beleid waarop Europa en Den Haag voortdurend bijstelling plegen in de vorm van nieuwe regels, programma's en agenda's. Die bijstellingen moeten vervolgens door de gemeenten worden opgepakt. Ook voor de komende jaren blijft daarom een (stevige) beleidsformatie nodig.

4.2 Formatie en middelen

De capaciteit werkzaam binnen dit duurzaamheidskader is momenteel een adequate bezetting, met de volgende kanttekeningen:

- Het grootste deel van de beleidsformatie is niet structureel geborgd, dat is wel nodig vanwege de grote dynamiek op dit beleidsgebied die ook de komende jaren wordt verwacht. Een leerpunt van de afgelopen jaren is dat kosten bespaard en kennis behouden wordt als ingezet wordt op vaste krachten;

- De capaciteit voor voorbereiding van de uitvoering vanaf 2026 is nog niet beschikbaar. Dit betreft met name de coördinatie, voorbereiding van de uitvoering en projectleiding die al vóór 2026 voorhanden moet zijn om tot goede uitvoeringsplannen na 2026 te komen;
- Vanaf 2026 is extra projectleiderscapaciteit nodig voor de energietransitie (wijkuitvoeringsplannen voor de warmtetransitie, de bestrijding van netcongestie), circulaire economie, voedseltransitie en de aanpak van klimaatadaptatie;
- De versterking van (en voorbereiden van) de uitvoering vraagt dus om extra capaciteit;
- Op korte termijn is er een senior beleidsadviseur (1 fte) nodig om te kunnen coördineren op het beleidsterrein Duurzaamheid. Dit betreft het bewaken van de beleidsvoortgang, de integrale afstemming tussen de beleidsterreinen en afstemming met diverse afdelingen in de organisatie.

4.3 Conclusies en vervolg

Op dit moment kunnen wij de (extra) middelen die nodig zijn om ons beleid te blijven ontwikkelen en uit te voeren nog niet voldoende onderbouwen. Mede vanwege het nog ontbreken van een duidelijk beeld op de duurzaamheidsplannen van het nieuwe kabinet-Schoof en de plannen vanuit Europa. Daarom willen wij de komende tijd benutten om de middelen (formatie) die nodig zijn voor beleid en uitvoering in beeld te brengen. De bovenstaande schets voor de benodigde capaciteit is een doorkijkje naar de toekomst. De Perspectiefnota 2026 wordt benut om met mogelijke voorstellen te komen. Op deze manier kan er een integrale afweging van ambities en benodigde middelen gemaakt worden en kunnen we ook de effecten van eventueel nieuw landelijk en/of Europees beleid hierin meenemen.

5 Monitoring en evaluatie

We monitoren en evalueren ons beleid. Dat geeft inzicht in de stand van zaken over de uitvoering. Het laat zien welke resultaten behaald zijn en welke nog niet. Ook helpt het om de plannen bij te stellen. Zijn de doelen nog realistisch? Leveren de activiteiten op wat we ervan hopen? Halen we onze doelen met de beschikbare capaciteit en het beschikbare budget? Op basis daarvan kunnen we bepalen of en hoe we onze beleidsplannen aanpassen. Welk inzicht levert dit op voor het gehele beleidsveld duurzaamheid en hoe beoordelen we of we met ons beleid de juiste effecten bereiken? We kijken daarbij naar duurzaamheid in het algemeen en alle zes de beleidsterreinen monitoren en evalueren het eigen beleid.

5.1 Maatschappelijk effect duurzaamheid meten

Het centrale maatschappelijk effect dat wij met de inzet op de zes beleidsterreinen willen bereiken is een duurzame, leefbare en toekomstgerichte gemeente. Om dat effect te bereiken dragen wij naar vermogen bij aan de landelijke klimaatdoelen om in 2050 volledig duurzaam, klimaatneutraal en circulair te zijn. Onze bijdrage daaraan wordt omschreven in de zes afzonderlijke beleidsterreinen. Elk beleidsterrein heeft eigen doelen en activiteiten die bijdragen aan het maatschappelijk effect van ons duurzaamheidsbeleid.

Om het effect van de uitvoering van het gehele duurzaamheidsbeleid goed te kunnen meten zetten we de volgende stappen:

Opstellen van actuele beleidsplannen en uitvoeringsprogramma's

We zorgen ervoor dat voor elk beleidsterrein een actueel beleidsplan en uitvoeringsprogramma is met nader uitgewerkte doelstellingen, activiteiten en budget. Voor het beleidsveld biodiversiteit is in 2022 door het college het 'Programma biodiversiteit, thematisch uitvoeringsprogramma' vastgesteld. In 2023 is door de raad het 'Gemeentelijk Rioleringsplan 2023-2026' opgesteld. Hierin staan onze doelen en activiteiten met betrekking tot Klimaatadaptatie. En in 2021 heeft de raad de Mobiliteits- en Parkeervisie vastgesteld. Waarin onze inzet op duurzame mobiliteit staat. Begin 2025 volgen de beleidsplannen voor de energietransitie, circulaire samenleving en de voedseltransitie. Na vaststelling door de raad volgen de uitvoeringsprogramma's.

Indicatoren

Per doel is het belangrijk om te kijken op welke wijze deze kan worden gemeten. Indicatoren vormen de brug tussen beleid en praktijk. Ze dienen als instrumenten om de impact van beleidsmaatregelen te meten, voortgang te volgen en inzicht te krijgen in de effectiviteit van verschillende interventies. Voor onze beleids- en uitvoeringsprogramma's hanteren we de volgende indicatoren:

- Effectindicatoren: deze meten de uiteindelijke impact van beleid, zoals de vermindering van CO₂-uitstoot of de toename van het aandeel hernieuwbare energie.

- Prestatie-indicatoren richten zich op de output van activiteiten, zoals het aantal uitgevoerde circulaire scans bij ondernemers of uitgevoerde energieaudits.
- Proces-indicatoren geven inzicht in de voortgang en kwaliteit van de uitvoering van beleid, zoals de tijd die nodig is voor goedkeuring van projecten of het aantal stakeholdersbijeenkomsten. Ook het aantal projecten of beleidsonderzoeken kunnen hieronder vallen.
- Input-indicatoren meten de ingezette middelen, zoals het budget voor projecten of het aantal personen dat aan uiteenlopende projecten werkt in de verschillende beleidsvelden.

Kiezen van passende indicatoren binnen elk beleidsterrein

Om te kunnen meten of de duurzaamheidsdoelen bereikt worden zijn beleidsindicatoren¹³ nodig. Deze indicatoren krijgen een plaats in de bijbehorende beleids- en uitvoeringsprogramma's. Indicatoren bieden inzicht in hoeverre de gestelde doelen van de beleidsvelden worden bereikt, welke resultaten zijn gerealiseerd en waar bijsturing nodig is. Elk beleidsterrein heeft eigen unieke indicatoren die de basis vormen voor monitoring en evaluatie.

Monitoren en evalueren binnen de beleidsterreinen

Binnen elk beleidsterrein wordt met monitoring toezicht gehouden op de beleidsuitvoering. Het doel hiervan is om ervoor te zorgen dat de activiteiten om de doelen te halen op schema liggen. De indicatoren zijn hier een belangrijke basis voor. Evaluatie gaat een stap verder. De informatie die de indicatoren bieden wordt verzameld en geïnterpreteerd. Hiermee ontstaat inzicht binnen elk beleidsterrein of de gestelde doelen die bijdragen aan het gewenste effect bereikt zijn. En dit levert weer inzicht op voor toekomstige beleidsvorming en -verbetering. Vanzelfsprekend betrekken we hierbij onze partners uit de samenleving die betrokken zijn of zich betrokken voelen bij de beleidsterreinen.

Benoemen van een of meerdere overkoepelende effectindicatoren

De komende tijd gaan we uitzoeken op welke manier we het effect van ons duurzaamheidsbeleid kunnen meten. We willen daarbij waarschijnlijke gebruik maken van een landelijk instrument met landelijk beschikbare data. Hierbij is het van belang dat dit aansluit op de zes beleidsvelden en past bij de kenmerken van onze gemeente: zoals de samenwerking met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke)organisaties. Het meest bekende overzicht tot nu toe is: www.waarstaatjegemeente.nl. Op deze site staan cijfers over alle gemeenten in Nederland op alle belangrijke beleidsterreinen. Daarnaast is er ook de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (<https://gdindex.nl>). De GDI laat in een oogopslag aan de hand van 24 indicatoren zien hoe duurzaam een gemeente is. We beoordelen in gezamenlijkheid met de zes beleidsterreinen of deze instrumenten ons goed inzicht geven,

¹³ In de begroting 2025 zijn voor duurzaamheid de volgende indicatoren opgenomen: % woningen met geregistreerde zonnepanelen op het dak, % circulaire inkoop (euro's) ten opzichte van totale inkoop door eigen organisatie, CO₂ Footprint eigen organisatie en groenindex.

tot welke indicator(en) dat leidt en hoe we deze voor de monitoring en evaluatie kunnen gebruiken. We betrekken hierbij ook de indicatoren die in de begroting en het jaarverslag staan.

Afstemming met de raad

We werken met de zes beleidsterreinen aan een gezamenlijke voortgangsrapportage, die met ingang van 2025 jaarlijks aan de raad wordt aangeboden. Tweejaarlijks volgt een evaluatiemoment om op basis van de resultaten van alle zes de beleidsterreinen naar het effect van ons duurzaamheidsbeleid te kijken.

Elke beleidsterrein binnen het beleidskader duurzaamheid kent zijn eigen dynamiek, ook voor de beleidsvorming, evaluatie en monitoring. Zoals hierboven al aangegeven, zijn voor sommige beleidsterreinen al beleidsnota's en/of uitvoeringsprogramma's opgesteld. Voor anderen volgen deze op korte termijn. Het streven is dat de beleidsnota's in ieder geval op hoofdlijnen inzicht geven in de wijze van monitoring. Binnen het thema duurzaamheid hebben we te maken met transities, zoals de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie. Dat brengt een grote mate van afhankelijkheid van externe ontwikkelingen en innovaties met zich mee. Monitoring is daarom niet eenvoudig. We zullen dit werkenderwijs steeds blijven aanpassen en ontwikkelen.

Bijlage 1

Overzicht van links naar landelijke beleidsdocumenten en beleidsdocumenten Gooise Meren die in paragraaf 2.1.3. genoemd worden:

<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nederland Natuurpositief - Programma Natuur - Kaderrichtlijn water - Groenblauwe dooradering - Buitenruimte in beeld - Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren - Visie buitenruimte - Programma Biodiversiteit 	<p>www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/10/02/nederland-natuurpositief</p> <p>https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/07/10/hooftlijnen-programma-natuur</p> <p>www.rijkswaterstaat.nl/water/wetten-regels-en-vergunningen/overige-wetten/kaderrichtlijn-water</p> <p>www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/landelijk-gebied/groenblauwe-dooradering-van-het-landschap</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/Beleidsnota_s/Buitenruimte/buitenruimte-in-beeld.pdf</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/user_upload/2233849_Bijlage_bij_RM_-_Biodiversiteitsactieplan.pdf</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/Beleidsnota_s/Buitenruimte/Visie_Buitenruimte_Gooise_Meren.pdf</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/plannen-en-projecten/dossier/biodiversiteit</p>
<p>Energietransitie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klimaatakkoord - Nationaal Programma Regionale Energie Strategie (NP-RES) - Nationaal Programma Lokale -Warmte-transitie (NPLW) - Nationaal Isolatieprogramma (NIP) - Herijking RES 1.0 - Transitievisie warmte 	<p>www.klimaatakkoord.nl</p> <p>www.regionale-energiestrategie.nl</p> <p>www.nplw.nl</p> <p>www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationaal-isolatieprogramma</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/user_upload/704111_RM_Herijking_Regionale_Energiestrategie_1.0_vaststelling_RES_2.0_en_stand_van_zaken.pdf</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/Beleidsnota_s/Energietransitie/transitievisie-warmte-gooise-meren.pdf</p>
<p>Klimaatadaptatie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie - Gemeentelijk Rioleringsplan 2023-2026 	<p>https://klimaatadaptatienederland.nl/beleid/nationale-aanpak/dpra/deltaplan</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/Beleidsnota_s/Buitenruimte/gemeentelijk-rioleringsplan-gooise-meren-2023-2026.pdf</p>

<p>Circulaire economie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nederland circulair in 2050 - Grondstoffenakkoord - Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 - Notitie stand van zaken circulaire economie 	<p>https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a6ce8220-07e8-4b64-9f3d-e69bb4ed2f9c/pdf</p> <p>https://open.overheid.nl/documenten/ronl-e7081689-7484-40ac-b339-bcb2af364769/pdf</p> <p>https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2023/02/03/nationaal-programma-circulaire-economie-2023-2030</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/user_upload/709165_Bijlage_bij_RM_-_Stand_van_zaken_beleidsterrein_circulaire_economie.pdf</p>
<p>Voedseltransitie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden - Nationaal Preventieakkoord - Nationale Eiwitstrategie 	<p>https://open.overheid.nl/documenten/ronl-db1252eb-89e3-452c-9c2d-9fa9398e5dccc/pdf</p> <p>https://open.overheid.nl/documenten/ronl-1f7b7558-4628-477d-8542-9508d913ab2c/pdf</p> <p>https://open.overheid.nl/documenten/ronl-6ea7577b-85a6-425a-9dad-b9b9cf695495/pdf</p>
<p>Mobiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mobiliteitsvisie 2050 - Nationale agenda laadinfrastructuur - Klimaatneutrale mobiliteit in 2050 - Mobiliteits- en parkeervisie 2040 	<p>https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/03/17/bijlage-hoofdlijnennotitie-mobiliteitsvisie-2050</p> <p>https://www.agendalaadinfrastructuur.nl/default.aspx</p> <p>https://www.pbl.nl/publicaties/klimaatneutrale-mobiliteit-in-2050</p> <p>https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/Beleidsnota_s/Verkeer_en_vervoer/Mobiliteits-_en_Parkeervisie_Gooise_Meren_2040_01.pdf</p>
<p>Duurzaam ontwikkelen</p>	<p>Inwoners: https://duurzaam.gooisemeren.nl</p> <p>Ontwikkelaars en initiatiefnemers (ver)bouw https://duurzaambouwen.gooisemeren.nl</p>

Bijlage 2

Sustainable Development Goals

De Sustainable Development Goals (SDG's), zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas om een einde te maken aan armoede, ongelijkheid, onrecht en klimaatverandering. Deze doelen zijn in 2015: door alle VN leden aangenomen. De doelen zijn opgesteld op basis van de wereldwijde inbreng van organisaties en individuen. Daarmee vormen ze een internationaal erkend en herkenbaar raamwerk en een integraal kader om als leidraad te gebruiken bij het ontwikkelen van duurzaamheidsbeleid. De specifieke inzet van gemeenten is daarbij onmisbaar, omdat veel van de doelen raakvlakken hebben met opgaven van lokale overheden en helpen bij een integrale visie op duurzaamheid.

Hieronder volgt een omschrijving van de Goals:

SDG 1: Geen armoede

Het is alleen mogelijk om armoede voor altijd de wereld uit te helpen als iedereen gelijke toegang heeft tot waardig werk, kwaliteitsonderwijs en medische zorg, en als mensen in vrede en veiligheid kunnen leven.

SDG 2: Geen honger

Wereldwijde voedselzekerheid vereist dat fundamentele verandering gepaard gaat met strategische financiering van landbouw en voedselproductie.

SDG 3: Goede gezondheid en welzijn

Betere geboortezorg, efficiënte technologie om op schone brandstoffen te koken, voorlichting over de risico's van alcohol, en toegang tot gezondheidszorg en sanitaire voorzieningen zullen helpen miljoenen levens te redden.

SDG 4: Kwaliteitsonderwijs

Onderwijs verbetert niet alleen de levenskwaliteit, maar helpt mensen ook bij het vinden van innovatieve oplossingen. Alleen burgers die toegang hebben tot onderwijs kunnen hun land vooruithelpen.

SDG 5: Gendergelijkheid

Gelijke toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en waardig werk in combinatie met participatie in economische en politieke besluitvormingsprocessen bevorderen een duurzame samenleving en levenswijze.

SDG 6: Schoon water en sanitair

Toegang tot schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen is fundamenteel voor de dagelijkse hygiëne. Om goede voorzieningen voor drinkwater en afvalwaterzuivering verder uit te breiden, moet het beheer van zoetwater ecosystemen en veilige afvalwaterzuiveringsinstallaties worden bevorderd.

SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

In 2030 moeten wereldwijd alle huishouden toegang hebben tot elektriciteit. Tegelijk moet de energie-efficiëntie verbeterd worden en het aandeel hernieuwbare energie verdubbeld.

SDG 8: Waardig werk en economische groei

De basis voor duurzame economische groei zijn waardige arbeidsplaatsen voor de hele wereldbevolking en economische activiteiten die de grenzen van onze planeet respecteren.

SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

Een goede infrastructuur is de basis voor een goed leven en een productieve economie. Daartoe behoren niet alleen wegen, openbaar vervoer en spoornetwerken, maar ook water- en energievoorziening en communicatie- en informatietechnologieën.

SDG 10: Ongelijkheid verminderen

Om economische groei duurzaam vorm te geven en armoede te verminderen moeten politieke maatregelen voorrang geven aan de behoeften van benadeelde en gemarginaliseerde bevolkingsgroepen.

SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen

Steden zijn niet alleen economische hubs en centra voor innovatie, maar ook een grote kans voor een duurzamere toekomst. Tegelijk veroorzaken ze zo'n 75% van de CO₂-uitstoot. Toekomstgerichte stedenbouw, afvalbeheer en energiestrategieën zijn belangrijke punten om steden en gemeenschappen duurzamer te maken.

SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

De transitie naar een circulaire economie in de hele supply chain waarborgt dat de eindige hulpbronnen van onze planeet duurzaam worden gebruikt en ook voor toekomstige generaties beschikbaar blijven.

SDG 13: Klimaatactie

De klimaatverandering is het meest urgente thema van onze tijd en vormt een wereldwijde uitdaging die over landsgrenzen heen gaat. In het Parijsakkoord van 2015 heeft de wereldgemeenschap zich ertoe verplicht tot 2050 de CO₂-emissies wereldwijd grootschalig te verminderen. Landen en ondernemingen moeten als doel hebben om voor die tijd klimaatneutraal te worden.

SDG 14: Leven in het water

De oceanen zijn het grootste ecosysteem van onze planeet. Ze voorzien ons van zuurstof en voedsel, beïnvloeden het weer, en absorberen ongeveer een kwart van alle CO₂-emissies. Onze levenskwaliteit is nauw verbonden met de toestand van de oceanen, en daarom kan de toekomst alleen duurzaam zijn als er zorgvuldig met ze wordt omgegaan.

SDG 15: Leven op het land

Gezonde ecosystemen en biodiversiteit vormen de basis voor ons leven: regenwouden zetten CO₂ om in zuurstof, moerassen fungeren als CO₂-opslag, mangrovebossen beschermen kustlijnen, bergbossen beschermen nederzettingen, op gezonde bodems groeien voedzame voedingsmiddelen, en insecten bestuiven planten waar wij de vruchten van eten. Daarom is het zo belangrijk om ecosystemen op land te beschermen, te herstellen en op een duurzame manier te gebruiken.

SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten

Inclusieve samenlevingen vereisen een stabiel rechtssysteem, vrede en fysieke integriteit. Een duurzame samenleving kan niet groeien zonder langdurig veilige leefomstandigheden, voedselzekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en participatie in maatschappelijke beslissingen voor iedereen.

SDG 17: Partnerschap om de doelen te bereiken

Duurzame ontwikkeling wordt met name gedreven door regionale, nationale en mondiale samenwerkingen en moet worden gerealiseerd binnen financiële, technologische, economische en institutionele kaders. Dit doet een beroep op zowel regeringen als de particuliere sector en de samenleving. Het vereist een nauwe internationale samenwerking die gekenmerkt wordt door wederzijds respect.

Meer informatie: <https://www.sdg nederland.nl/>

Bijlage 3

Overzicht van vastgestelde beleidsdocumenten door de gemeenteraad of door het college die vallen onder de beleidsterreinen van het beleidskader Duurzaamheid. In dit overzicht is tevens opgenomen het beleid dat rond energietransitie, circulariteit en voedsel in ontwikkeling is.

Beleidsveld	Titel	Status
Energietransitie	Transitievise warmte	Vastgesteld door gemeenteraad
	Beleid en uitvoeringsprogramma op energietransitie	In ontwikkeling, volgt begin 2025
	Regionale Energie Strategie 1.0, regio Noord-Holland Zuid	Vastgesteld door gemeenteraad
Biodiversiteit	Programma biodiversiteit	Vastgesteld door college
	Biodiversiteitsactieplan	Vastgesteld door college
	Visie Buitenruimte	Vastgesteld door gemeenteraad
Klimaatadaptatie	Gemeentelijk rioleringsplan 2023-2026	Vastgesteld door gemeenteraad
	Risico en aanpak wateroverlast	Vastgesteld door college
	Handboek inrichting openbare ruimte	Vastgesteld door college
	Buitenruimte in Beeld	Vastgesteld door college
Circulaire samenleving	Notitie Stand van Zaken Circulaire Economie	Vastgesteld door college
	Beleid en uitvoeringsprogramma op Circulaire Economie	In ontwikkeling, volgt begin 2025
Voedseltransitie	Beleid en uitvoeringsprogramma	In ontwikkeling, volgt begin 2025
Mobiliteit	Mobiliteits- en Parkeervisie Gooise Meren 2040	Vastgesteld door gemeenteraad
	Uitvoeringsagenda Mobiliteits- en Parkeervisie (goed en veilig op weg)	Vastgesteld door college
Overkoepelend	Omgevingsvisie Gooise Meren	Vastgesteld door gemeenteraad
	Actieplan Samen Sneller Duurzaam	Positief in ontvangst genomen door college
	Afwegingskader Duurzaamheid	Vastgesteld door college
	Nota maatregelen duurzaam ontwikkelen	Vastgesteld door college
	Economische visie Gooise Meren	Vastgesteld door gemeenteraad
	Beheerplannen (wegen, begraafplaatsen, spelen, sportvelden, water, groen)	Vastgesteld door gemeenteraad
	Notitie duurzaamheid	Vastgesteld door college